

NOVOSTI

Sv. Martin, biskup – tihi čuvar autoceste A4 (3)

ZAGREB (IKA) 05.08.2024. / 16:22

Na dionicama autocesta u Hrvatskoj kojima upravljaju "Hrvatske autoceste d.o.o." nalazimo i njihove tihe čuvare. Kako bi se s njima upoznali, cilj autora vlč. mr. sc. Tomislava Hačka je kroz ovaj rad predstaviti te svojevrsne "krajputaše" koji nisu dostupni široj javnosti. U ovom dijelu rada upoznat ćemo se sa tihim čuvarom autoceste A4.

8. Sv. Martin, biskup – tihi čuvar autoceste A4

Kako smo i napisali u prethodnom poglavlju, krećući se dalje od istoka prema sjeveru Hrvatske, dolazimo do autoceste A4 koja povezuje Zagreb i Goričan. Na njoj se između čvorova Varaždin i čvora Varaždinske Toplice, u centralnom zaštitnom pojasu kod tunela Vrtlinovec (stacionaža km 38 + 500 lijevo), smjer Goričan, nalazi prikaz sv. Martina biskupa. Iako skriven između dva bora, tihi je čuvar ove dionice autoceste koja je otvorena 2003. godine.

Ova dionica autoceste nalazi se na području župe Varaždinskih Toplica čiji je sv. Martin, biskup, zaštitnik. No zanimljiva je i činjenica kako je sv. Martin zaštitnik i Beloga Manastira, grada u čijoj se blizini nalazi prvi tihi čuvar hrvatskih autocesta s kojim smo se upoznali u ovom radu. A upravo ćemo s pojmom *povezanost* najbolje opisati ulogu (auto)cesta, ali i međusobne odnose ovih tihih čuvara te vozača i putnika diljem autocesta, ne samo Republike Hrvatske, već i svijeta. Zaista, međusobno smo svi čudesno povezani.

8.1. Autocesa A4

Nastavljajući govor o međusobnoj povezanosti, i za ovu autocestu u dužini od ukupno 97 kilometara možemo reći kako ne povezuje samo Zagreb s Goričanom i obrnuto, već je ona, kao dio koridora Vb, povezana i s europskom mrežom autocesta (Budimpešta – Goričan – Varaždin – Zagreb – Rijeka – Split). Tako ova autocesta „ima važnu funkciju povezivanja zemalja srednje i istočne Europe s

lukama sjevernog Jadrana“ (usp. Hrvatske autoceste, *Hrvatske autoceste*, Zagreb, 2007., str. 279), a gradila se od 1997. do 2008. godine. Ukupna dužina koridora Vb od Budimpešte do Rijeke iznosi 496,2 km, od čega se na teritoriju Republike Hrvatske nalazi 263,7 km (usp. HUKA, *Bilten*, 15/2008).

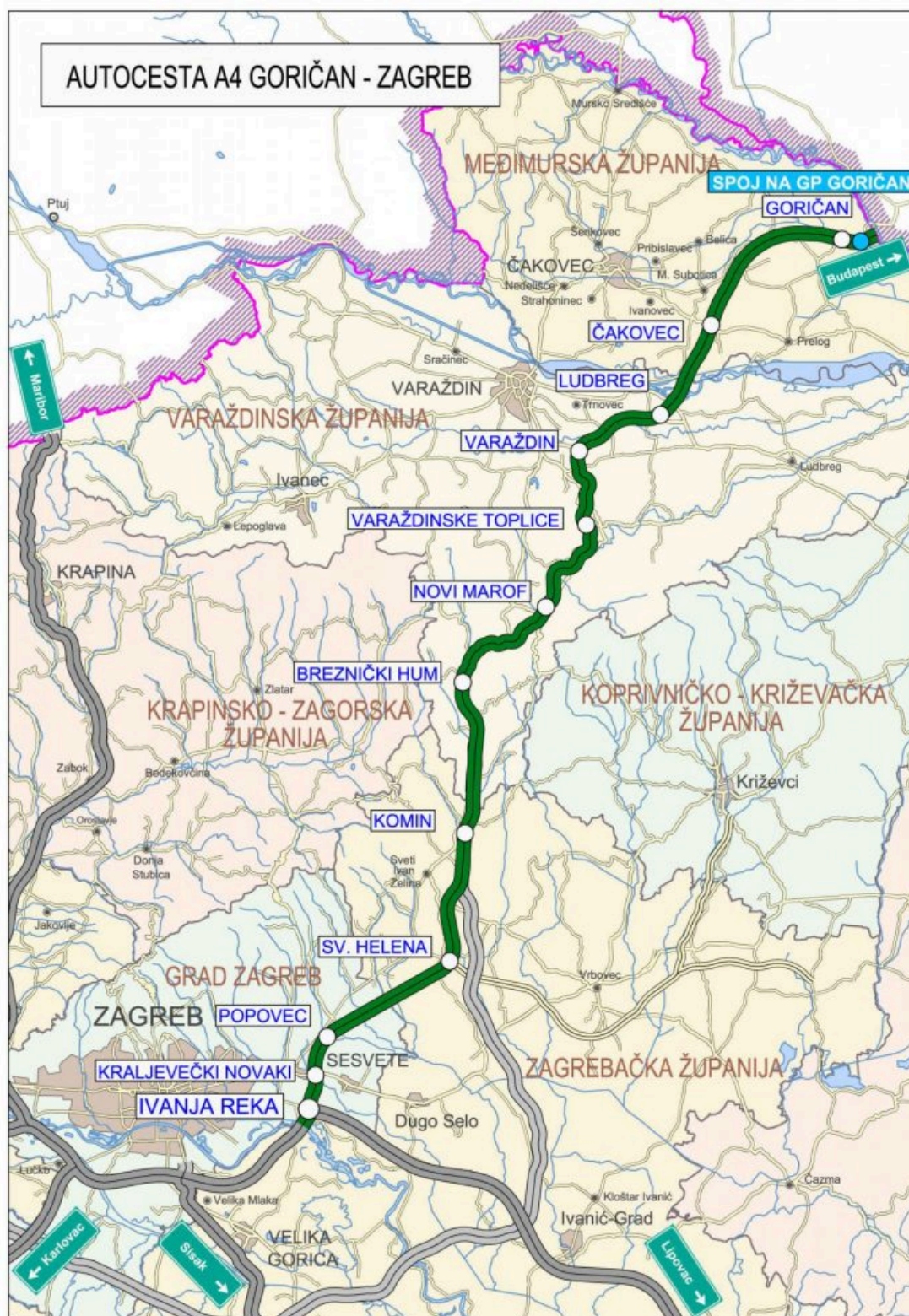

Foto: HAC, A4, Spoj na GP Goričan, lipanj 2020.

Kako se dalje navodi u citiranom djelu, uz 12 izlaza i tri odmorišta na ovom dijelu hrvatskih autocesta, kao objekti koji se ovdje najviše ističu svojom dužinom jesu most Drava I (507,7 m) i vijadukt Dugi vrh (450 m). Također, uz ove objekte ističu se i drugi objekti: mostovi Plitvice, Paka i Mura (most u dužini od 216 m nalazi se na hrvatskoj i mađarskoj strani); vijadukti Paka, Šajan, Dugi vrh, Boričevac te tuneli Hrastovec i Vrtlinovec.

8.2. Varaždinske Toplice

Kako je i istaknuto na službenim mrežnim stranicama grada, „Varaždinske Toplice smještene su na sjeveroistočnom rubu Hrvatskog zagorja, na sedrenim terasama uz južnu padinu Topličke gore i obodu kotline kojom vijuga rječica Bednja. Područje Grada prostire se na površini od 79,75 km² i prema zadnjem popisu ima 5.537 stanovnika u 23 naselja i spada u ispodprosječna naselja mjesta u okviru Varaždinske županije“. Među ova 23 naselja ubraja se i naselje Vrtlinovec koje po posljednjem popisu stanovništva (iz 2021.) broji 353 stanovnika.

U nastavku istoga teksta ističe se kako „grad Varaždinske Toplice ima najstarije termalne toplice u Hrvatskoj, a u središtu grada čuva se jedan od najznačajnijih kontinentalnih arheoloških kompleksa, iskopine rimskog termalnog kupališta iz doba rimskog cara Konstantina iz 2. stoljeća. Ime Grada prvi puta u povijesti se spominje u Ispravi kralja Bele III. 20. kolovoza 1181. godine kao naselje Toplissa, a na kontinuitet korištenja termalne vode upućuje dokument iz 1420. godine kada Varaždinske Toplice dobivaju status trgovišta. Krajem 17. stoljeća, po prestanku turske opasnosti stari gradski kaštel preuređuje se u barokni dvorac, sadašnji Stari grad i postaje konačište za uglednije goste“.

Što se tiče termalne vode, ona izvire iz dubine od 1800 m, a „od 1. svibnja 1820. godine po načelima medicinske znanosti“, Toplice se „intenzivno razvijaju i svrstavaju se uz bok europskih kupališnih lječilišta“.

Osim po zdravstvenom turizmu (u samom gradu), područje Varaždinskih Toplica bogato je i po turističkoj ponudi u kojoj se na poseban način izdvajaju biciklističke rute, šetnice, razgled povijesnih i drugih gradskih znamenitosti (npr. arheološki lokalitet *Aquae Iasae* te Spomenik hrvatskom jeziku koji je otkriven 1997. godine o 150. obljetnici saborskoga proglašenja hrvatskoga jezika službenim). No uza sve nabrojano ne može se zaobići ni bogata gastro ponuda, osobito ona na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima.

Iz kojega god smjera na ovoj autocesti putovali, Varaždinske Toplice imaju i istoimeni izlaz s autoceste i vrlo brzo se dolazi do njihova središta.

8.3. Sveti Martin, biskup

Neposredno prije ulaska u tunel Vrtlinovec (522 m), u smjeru Goričana s lijeve strane nalazi se kip sv. Martina biskupa, zaštitnika i župe Varaždinske Toplice, na čijem se području i nalazi ovaj tunel.

Foto: HAC, sv. Martin, biskup, A4

Iz djela „Sveci kroz crkvenu godinu“ (str. 561–563) saznajemo kako je Martin dobio ime po bogu rata, Marsu, čime je Martinov otac, vojnik, htio odati počast ovom bogu. Inače, sv. Martin u kršćanstvu najviše je poznat po djelu milosrđa prema jednom siromahu. Naime, „Martin je s nešto više od petnaest godina ponosno jahao, ogrnut crvenim plaštem koji ga je štitio od hladnoga zimskog vjetra. Odjednom se uz rub ceste stvorio neki siromah u dronjcima, koji je drhtao od hladnoće. Martin se na to zaustavio i mačem razrezao plašt na dva dijela te polovicu dao siromahu. Te mu se noći u snu ukazao Isus zahvalivši mu na

ljubaznosti koju mu je iskazao. Budući da su mu roditelji bili pogani, krštenje je primio kao katekumen, sa sedamnaest godina. Oduševila ga je ta vjera koja je živjela i vršila ljubav. Nakon što se bio uspio osloboditi vojnih obveza, koje je bio preuzeo na očevu želju, na kratko se vrijeme povukao u samotništvo na otok Gallinaru, da bi potom pošao u Poitiers, gdje ga je biskup Hilarije zareadio za svećenika. Također mu je i poklonio kuću u mjestu Ligugé, koju je Martin pretvorio u samostan, želeći život provesti u samoći i molitvi. No, 371. g. preminuo je sveti biskup Hilarije, a grad Tours nije pronašao nikoga boljeg tko bi ga mogao naslijediti osim Martina. I tako je Martin: vojnik iz prisile, redovnik po odabiru, morao radi dužnosti postati biskup“.

Dodajmo ovom kako je sveti Martin na ovom dijelu autoceste prikazan s jednom guskom, što je i inače jedan od redovitih atributa po kojem se može prepoznati umjetnički prikaz sv. Martina. Naime, želeći izbjeći biskupsku čast, Martin se sakrio među guske koje su ga otkrile svojim glasanjem.

Bez obzira na to što je bježao od biskupske službe, „bio je sjajan pastir. Kao veliki evangelizator, obraćao je na kršćanstvo barbarska galska plemena, umirivao arijevece i ostale krivovjerce i opirao se civilnoj vlasti, koja se htjela uplesti u upravljanje Crkvom. Jako su ga voljeli siromasi i nevoljnici kojima je uvijek bio bliz; nešto manje plemići i onaj dio klera koji su – ljubeći bezbrižan život – strogoga biskupa smatrali malo odveć zahtjevnim, jer je tražio uzoran život i obrazovanje primjereno službi. Zbog toga je bio izložen klevetama i netrpeljivosti.

Nikada nije zaboravio redovnički život – svoju prvu ljubav. Nakon najstarijega europskog samostana u Ligugeu, utemeljio je još jedan u Marmoutieru, svega nekoliko kilometara od Toursa, koji će postati prvim središtem redovničkoga života u Francuskoj“.

Sveti Martin, okružen svojom braćom, umire 397. godine, a o njegovu životu znamo nešto podrobnije zahvaljujući djelu Sulpicija Severa. Nakon smrt sv. Martin posebno se štovao u rodnom gradu Sabarii (danas Szombathely, Mađarska) te u Toursu, gdje je djelovao kao biskup i gdje je pokopan.

Danas se sv. Martin na osobit način časti u zemljama središnje Europe, u čemu se na poseban način mogu istaknuti Njemačka, Austrija, Mađarska i slavenske zemlje, za što su osobito bili zaslužni benediktinci.

„Hrvatska je martinska baština u svoj svojoj raznolikosti ljepota čovjekova umjetničkoga modeliranja koje nam se tijekom stoljeća sačuvalo do danas, i u raznolikim i zanimljivim književnim ostvarenjima i u arhitektonskom i kiparskom oblikovanju te slikarskom koloritu istančane proživljenosti. Martinska se izražajnost zrcali u bogatom i nadasve zanimljivom pučkom načinu svetkovanja koji ma kako hedonistički izgledao za vrijeme kirvaja, fraje, samanja, brigače, brgulje ili veštovanja, zadržava svoju vječnu svetost i odanost svecu, zaštitniku i čuvaru čovjekova postojanja uopće“, ističe se u monografiji Antonije Zaradije Kiš „Sveti Martin. Kult sveca i njegova tradicija u Hrvatskoj“ (2004.).

Osim što je zaštitnik Francuske, zaštitnik je i mnogih mjesta i župa u Hrvatskoj (kako u kontinentalnom dijelu, tako i na području Istre, Kvarnera i Dalmacije), vojnika, bolesnih, siromašnih, ojađenih te vinograda i vinogradara, a blagdan mu se slavi 11. studenog.

8.4. Sveti Martin poručuje

Iz svega do sada rečenog primjećuje se kako sv. Martin na zanimljiv način povezuje različite narode na europskom kontinentu te slobodno možemo reći kako je znakovita prisutnost sv. Martina na ovoj dionici autocesta koja kao dio koridora Vb povezuje zemlje srednje i istočne Europe s Jadranom. A nije li upravo tom poveznicom bio prožet i život sv. Martina, biskupa, koji je i umro putujući iz jednoga mjesta u Candesu prema svom samostanu.

Foto: Wikimedia, Anthony van Dyck, "Sveti Martin dijeli plašt sa siromahom"

Stoga, ulazeći u ovaj kratki tunel i putujući dalje prema svom odredištu, sv. Martin može potaknuti putnika da razmisli i o konačnom cilju životnoga putovanja.

Tako iz jednoga *Pisma Sulpicija Severa* čitamo: „Pustite, braćo, pustite da radije gledam nebo nego zemlju kako bi se duh već zaputio svojim putem kojim mu je ići Gospodinu.’ Dok je to govorio, vidio je kako blizu stoji đavao. Reče: ‘Zašto stojiš tu, okrutna životinjo? Ništa nećeš, krvniče, na meni naći; prima me krilo Abrahama.’ S tom riječi predade duh nebu. Martin je, veseo, primljen u krilo Abrahama; Martin, siromašan i skroman, bogat ulazi u nebo“ (*Časoslov rimskog obreda IV*, str. 1198).

vlč. mr. sc. Tomislav Hačko

Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa poticanja novinarske izvrsnosti.

Ključne riječi: A4 HAC sv. Martin Tihi čuvari hrvatskih autocesta
Varaždinske toplice Vrtlinovec

Daljnje korištenje vijesti u medijima samo uz prethodno odobrenje izdavača.
Sva prava pridržana © 2018 - 2019 Hrvatska katolička mreža